

**Doporučení CM/Rec(2016)7
Výboru ministrů členským státům
o přístupu mladých lidí k právům**

*(přijato Výborem ministrů dne 28. září 2016
na 1266. zasedání delegátů ministrů)*

Výbor ministrů, podle podmínek stanovených v článku 15.b Statutu Rady Evropy,

u vědomí toho, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy za účelem ochrany uskutečňování ideálů a zásad, které jsou jejich společným dědictvím, a usnadňování jejich hospodářského a společenského rozvoje;

s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech (ETS č. 5) a revidovanou Evropskou sociální chartu (ETS č. 163);

s ohledem na Úmluvu OSN o právech dítěte a její protokoly;

připomíná doporučení Parlamentního shromáždění č. 2015 (2013) o „přístupu mladých lidí k základním právům“ a č. 1978 (2011) „Směrem k evropské rámcové úmluvě o právech mládeže“, jakož i odpovědi Výboru ministrů na tato doporučení;

připomíná usnesení CM/Res(2008)23 Výboru ministrů o politice mládeže Rady Evropy;

připomíná usnesení č. 386 (2015) Kongresu místních a regionálních orgánů o „odstraňování překážek v účasti mládeže: přijetí lingvy francy pro místní a regionální orgány a mladé lidi“ a doporučení č. 128 (2003) Kongresu místních a regionálních orgánů o „revidované Evropské chartě o účasti mladých lidí na místním a regionálním životě“;

připomíná uplatňování stávajících zásad stanovených příslušnými doporučeními Výboru ministrů členským státům, zejména doporučení CM/Rec(2015)3 o přístupu mladých lidí ze znevýhodněných čtvrtí k sociálním právům, doporučení CM/Rec(2013)2 o zajištění plného začlenění dětí a mladých lidí se zdravotním postižením do společnosti, doporučení CM/Rec(2012)13 o zajištění kvalitního vzdělávání, doporučení CM/Rec(2012)2 o účasti dětí a mladých lidí mladších 18 let, doporučení CM/Rec(2010)8 o informacích pro mládež, doporučení CM/Rec(2010)7 o Chartě Rady Evropy o výchově k demokratickému občanství a lidským právům, doporučení CM/Rec(2009)9 o vzdělávání a sociálním začlenění dětí a mladých lidí s poruchami autistického spektra, doporučení CM/Rec(2007)17 o standardech a mechanismech rovnosti pohlaví a doporučení Rec(2006)1 o úloze národních rad mládeže v rozvoji politiky mládeže;

jsa přesvědčen o značných schopnostech mladých lidí a jejich zásadní úloze při budování Evropy, avšak hluboce znepokojen jejich zhoršující se sociální situací ve stárnoucích společnostech postižených systematickými hospodářskými a sociálními potížemi a demokratickými deficitem vyplývajícími z neschopnosti členských států plně zapojit mladé lidi do demokratických procesů;

uznává práci, kterou v oblasti mládeže odvádí Rada Evropy na podporu politik mládeže prosazujících lidská práva, sociální začlenění, mezikulturní dialog, rovnost pohlaví a aktivní účast mladých lidí;

zdůrazňuje důležitost zásady a praxe společného řízení v oblasti mládeže v rámci Rady Evropy;

zejména s ohledem na výsledky předchozích konferencí ministrů Rady Evropy odpovědných za mládež – v Kyjevě v roce 2008 s názvem „Budoucnost politiky mládeže Rady Evropy: Agenda 2020“ a v Petrohradě v roce 2012 s názvem „Přístup mladých lidí k právům: rozvoj inovativních politik mládeže“ – a dále závěry mládežnické akce, která se konala před druhou z výše uvedených konferencí;

znovu zdůrazňuje zásadní úlohu mladých lidí a práce prováděné mládežnickými organizacemi při rozvoji našich společností a dále zdůrazňuje, že přístup mladých lidí k právům je předpokladem jejich osobního rozvoje a přístupu k samostatnosti;

u vědomí toho, že neomezený a plný přístup mladých lidí k právům je zásadním prvkem kultury lidských práv, demokracie a právního státu, a bera na vědomí porušování a odpírání práv mladých lidí zjištěná při přezkumu judikatury Evropského soudu pro lidská práva a rozhodnutí a závěrů Evropského výboru pro sociální práva, vyplývající z jejich výkladu Evropské úmluvy o lidských právech a Evropské sociální charty, v odpovídajícím pořadí, zveřejněných Radou Evropy v roce 2014 a v databázi týkající se práv dítěte s názvem THESEUS, která obsahuje judikaturu Soudu týkající se práv dítěte;

zdůrazňuje, že stejně jako všechny ostatní generace mají mladí lidé nárok požívat v plném rozsahu lidských práv a veškerých dalších práv dle vnitrostátního a mezinárodního práva, s výjimkou opodstatněných právních výjimek učiněných z důvodu ochrany nezletilých osob,

I. doporučuje vládám členských států, aby zlepšily přístup mladých lidí k právům, a to:

1. řešením diskriminačních postupů, jimž mnozí mladí lidé čelí z důvodů výslovně uvedených v článku 14 Evropské úmluvy o lidských právech nebo v jakékoli jiné podobě uvedené v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva[1]. Je vhodné zaměřit se především na mnohostranné identity a intersekcionalitu diskriminace;
2. odstraněním veškerých právních, administrativních a praktických překážek bránících mladým lidem v uplatňování práva pokojně se shromažďovat a svobodně zakládat sdružení a odborové organizace, vstupovat do nich a aktivně v nich působit;

3. vytvořením či rozvíjením politik mládeže na všech úrovních s cílem účinněji podporovat a usnadňovat přístup všech mladých lidí k právům, a to se zvláštním důrazem na tyto problémy:

- překážky v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání;
- potíže, s nimiž se mnozí mladí lidé po ukončení vzdělávání setkávají při získávání stálého a smysluplného zaměstnání za spravedlivých, rovných a příznivých pracovních podmínek nebo při získávání kvalitních stáží;
- nedostatek vhodné podpory dalšího vzdělávání a odborné přípravy, zejména během období nezaměstnanosti;
- nedostatečná kapacita sociálních a zdravotnických služeb k uspokojení specifických potřeb mladých lidí;
- negativní důsledky nejistých životních situací pro blaho a bezpečnost mladých lidí;
- nedostatečné příležitosti k účasti na životě společnosti, zejména pokud jde o rozhodnutí, která se přímo týkají mladých lidí, absence systematické politiky povzbuzování a přípravy k účasti a absence mechanismů či struktur umožňujících efektivní účast;
- nedostatečná či neexistující finanční a politická podpora mládežnických iniciativ a samosprávných a nezávislých mládežnických organizací;

4. uplatňováním koordinovaného přístupu k zlepšování přístupu mladých lidí k právům ve spolupráci napříč všemi relevantními oblastmi politik na mezinárodní, národní, regionální a místní úrovni. Za tímto účelem by členské státy měly podniknout následující kroky:

- uskutečnit kritickou a hlubokou znalostní analýzu problémů, s nimiž se mladí lidé potýkají při přístupu k právům, včetně zvážení mezigenerační solidarity ve všech politikách s dlouhodobým dopadem. Do této analýzy by měli být zapojeni odborníci, tvůrci politik, pracovníci s mládeží, zástupci mládežnických organizací, odborových organizací a dalších organizací občanské společnosti. Kde je to možné, je vhodné analyzovat rozčleněné údaje a zjistit zkušenosti mladých lidí, kteří jsou vyloučeni nebo se nacházejí na okraji společnosti. Je vhodné v pravidelných intervalech přezkoumávat pokrok;
- v případě potřeby provést přezkum stávajících a plánovaných právních předpisů a zavést legislativní opatření, která podporují a zaručují přístup k právům a systematicky odstraňují veškeré právní překážky bránící mladým lidem v přístupu k právům;
- zvážit, jaké další kroky mohou podniknout za účelem zlepšení přístupu mladých lidí k právům, a to po konzultaci se zúčastněnými stranami v oblasti politiky mládeže, včetně mládežnických organizací a národních rad mládeže;
- v případě potřeby upravit strukturu a postupy institucí a služeb zaměřených na uspokojování potřeb mladých lidí tak, aby je bylo možné účinněji podporovat při spravedlivém řešení potřeb všech skupin mladých lidí, a dále zlepšit kompetence a dovednosti zaměstnanců pracujících s mladými lidmi v těchto institucích;

5. vytvořením strategií zaměřených na zlepšení přístupu mladých lidí k právům, které odrážejí zásady univerzality a nedělitelnosti lidských práv, nediskriminace a rovných příležitostí, rovnosti pohlaví, odpovědnosti, demokracie, účasti a mezigenerační solidarity. Tyto strategie by měly uznávat, že práce s mládeží může obzvláště cenným způsobem přispívat k usnadnění přístupu mladých lidí k jejich právům;
6. zohledněním opatření navržených v dodatku k tomuto doporučení při formulování a provádění politik a programů na podporu a usnadnění přístupu mladých lidí k právům a podněcováním místních a regionálních orgánů, aby učinily totéž;
7. zajištěním toho, aby toto doporučení, včetně dodatku, bylo přeloženo a distribuováno příslušným orgánům a zúčastněným stranám s cílem zvýšit povědomí o potřebě podporovat a chránit přístup mladých lidí k jejich právům.

II. zavazuje se přezkoumat následná opatření přijatá členskými státy v návaznosti na toto doporučení pět let po jeho přijetí;

Dodatek k doporučení CM/Rec(2016)7

1. Rozsah a účel

Cílem doporučení je zlepšit přístup mladých lidí k právům, a nikoli řešit konkrétní práva jako taková. Zaměřuje se na zlepšení přístupu podniknutím kroků na podporu povědomí o právech, jichž by mladí lidé měli požívat, a postupech v případě, že jsou jejich práva porušována, a dále odstraňováním právních, politických a sociálních překážek. Zdůrazňuje důležitost toho, aby členské státy běžně sledovaly porušování práv, reagovaly na tato porušení a zajišťovaly dostatečnou ochranu prostřednictvím právních předpisů.

Doporučení se vztahuje na všechny mladé lidi, kteří na základě svého věku čelí překážkám, jež jim brání požívat v plném rozsahu lidských práv a základních svobod a aktivně se zapojit do společnosti. Definice věkového rozsahu, na který se vztahují termíny „mladí lidé“ a „mládež“, by měla odrážet právní a ústavní rámec jednotlivých členských států.

2. Zásady

Doporučení vychází ze stávajících zásad, které jsou zakotveny v dokumentech uvedených v preambuli. Mezi tyto zásady patří:

- přístup mladých lidí k právům je zásadním prvkem budování kultury lidských práv, demokracie a právního státu v dnešní Evropě;
- mládežnické organizace a práce s mládeží hrají zásadní úlohu při zajišťování přístupu mladých lidí k právům a při podpoře mladých lidí jako aktivních občanů;
- přístup k právům vyžaduje, aby mladí lidé, mládežnické organizace a pracovníci s mládeží byli informováni a vzděláváni ohledně práv, jichž by mladí lidé měli požívat, a možných postupů v případě, že jsou tato práva porušována;
- aktivní a efektivní účast mladých lidí na životě společnosti a rozhodování musí být chráněna a podporována již od raného věku;

- mladí lidé by měli svých práv a svobod požívat v plném rozsahu a bez jakékoli diskriminace. K dosažení tohoto cíle je nutné věnovat zvláštní pozornost mladým lidem s omezenými příležitostmi, včetně těch, kteří jsou postiženi diskriminací.

3. Opatření

Za účelem podpory a usnadnění přístupu mladých lidí k právům je nutné, aby vlády členských států podnikly následující iniciativy.

3.1. *S ohledem na přístup ke vzdělání:*

- investovat do kvalitního a inkluzivního vzdělávání (formálního a neformálního);
- zajistit přístup ke vzdělání pro všechny, odstranit veškeré překážky a zavést mechanismy, které podporují a pobízejí k úspěšnému dokončení;
- řešit ekonomické, geografické a fyzické překážky v přístupu k vzdělání a poskytovat dostatečné služby studentské podpory;
- zvýšit úsilí směrem k uznávání neformálního učení a práce s mládeží (štrasburský proces) a zajistit slučitelnost s normami a kvalitou odborného vzdělávání a přípravy (OVP) jakož i vysokoškolského vzdělávání a kvalifikací (boloňský proces a kodaňský proces).

3.2. *S ohledem na samostatnost a sociální začlenění mladých lidí:*

- vytvořit či rozvíjet politiky mládeže na všech úrovních;
- usnadnit plynulý přechod ze vzdělávání na trh práce a zajistit, aby stáže a praktické učňovské vzdělávání – které jsou uznávány jako důležité kroky tohoto procesu přechodu – poskytovaly kvalitní zkušenost s jednoznačnou vzdělávací hodnotou a byly dobře odměňovány a regulovány;
- odstranit překážky, které mladým lidem znemožňují přístup ke kvalitním pracovním místům potenciálně zajišťujícím slušnou životní úroveň;
- vytvořit opatření na míru, která mladým lidem zajistí přístup k sociálním dávkám, úvěrům a programům bydlení;
- usnadnit přístup mladých lidí k sociálním právům posílením provádění ustanovení Evropské sociální charty;
- zajistit, aby politiky odrážely a řešily zvláštní potřeby mladých lidí žijících ve venkovských oblastech a znevýhodněných čtvrtích, zlepšením přístupu ke vzdělání, zaměstnání, bydlení a dopravě.

3.3. *S ohledem na mobilitu mládeže:*

- nadále podporovat rovný přístup všech mladých lidí – zejména dobrovolníků bez ohledu na zemi původu, zázemí či případné zdravotní postižení – k mobilitě, a to i širším využíváním stávajících evropských programů, zjednodušením postupů udělování víz a přístupu k programům mobility;
- řešit problémy, jimž čelí mladí lidé při stěhování do jiných zemí z politických nebo socioekonomických důvodů, a zajistit, aby nebyl ohrožen jejich přístup k právům.

3.4. *S ohledem na aktivní občanství, demokracii a účast:*

- vytvořit mechanismy na podporu smysluplné účasti mladých lidí a mládežnických organizací na vytváření politik, a to mimo jiné na základě zásad společného řízení, je-li to možné zejména na místní a regionální úrovni, kde má tvorba politik nejbližší k mladým lidem;
- uznávat a podporovat mládeží vedené, nezávislé demokratické organizace a národní rady mládeže jako kanály účasti a zapojení všech mladých lidí;
- usnadnit všem mladým lidem příležitosti k svobodnému shromažďování, sdružování a sebevyjadřování, a to i prostřednictvím elektronické účasti jako doplňkového nástroje;
- zajistit, aby se mladí lidé ve škole dozvěděli o účasti a demokracii a zažili ji v akci;
- odstraňovat překážky omezující demokratickou účast mladých lidí, například přezkoumáním volebních systémů, a je-li to vhodné, snížením věkové hranice pro účast ve volbách, a zajistit, aby všechny oprávněné osoby požívaly volebních práv, ať již formou hlasování či kandidatury.

3.5. *S ohledem na společný život v rozmanitých společnostech:*

- řešit diskriminaci, nesnášenlivost a vyloučení tam, kde se vyskytují, a to využíváním odborných znalostí mládežnických organizací, posilováním účasti a začlenění mládeže nacházející se na okraji společnosti a rozšiřováním mezikulturních kompetencí a mezinárodního porozumění u mladých lidí a mládežnických organizací;
- podněcovat a podporovat mladé lidi a mládežnické organizace k účasti na budování mírových společností založených na rozmanitosti, sociální soudržnosti a začleňování v duchu vzájemné úcty, tolerance a vzájemného porozumění;
- podporovat dialog a budování míru v regionech, kde došlo nebo dochází ke konfliktu, pomocí dostupných programů a nástrojů, včetně sdělovacích prostředků, s cílem usnadnit obnovení mírového prostředí;
- umožnit spolupráci mezi vládními strukturami a mládežnickými organizacemi a odstranit byrokratické a politické překážky v provádění Charty Rady Evropy o výchově k demokratickému občanství a lidským právům;
- prosazovat účinné provádění článku 14 Evropské úmluvy o lidských právech a dalších mezinárodních nástrojů proti diskriminaci a zvážit ratifikaci protokolu č. 12 Evropské úmluvy o lidských právech;
- dále podporovat začleňování mladých lidí z přistěhovaleckých rodin.

3.6. *S ohledem na přístup k informacím a ochraně:*

- vytvářet a podporovat dlouhodobé strategie zaměřené na zvyšování povědomí o právech mladých lidí v souladu s článkem 42 Úmluvy OSN o právech dítěte;

- začlenit výchovu k demokratickému občanství a vzdělávání v oblasti lidských práv, včetně vzdělávání v oblasti práv dětí, do osnov formálního vzdělávání a neformálního učení;
- zlepšovat odborné kapacity a usnadňovat přístup k právům u pracovníků s mládeží a dalších osob, které přímo pracují s mladými lidmi, a to odbornou přípravou a výměnou postupů a dále poskytováním odpovídajících zdrojů;
- provádět veřejné informační a vzdělávací programy zaměřené na zvyšování povědomí veřejnosti, mladých lidí a odborníků o přístupu mladých lidí k právům;
- zajišťovat účinné mechanismy k poskytování informací a poradenství mladým lidem ohledně jejich práv a možností, jak zajistit nápravu v případě porušení či upírání těchto práv. Tyto mechanismy musí být dostupné všem skupinám mladých lidí, zejména těm, které jsou vystaveny riziku diskriminace či sociálního vyloučení nebo které mají méně příležitostí. Kromě toho je zapotřebí zajistit právní poradenství a zastoupení všem mladým lidem, kteří si je nemohou dovolit;
- pokud ještě neexistuje, zřídit vhodnou a nezávislou instituci pro lidská práva (v souladu s pařížskými zásadami), jako je například ombudsman, a tím zajistit dodržování a ochranu přístupu mladých lidí k právům;
- ratifikovat revidovanou Evropskou sociální chartu a Dodatkový protokol o systému kolektivních stížností (ETS č. 158);
- ratifikovat třetí opční protokol k Úmluvě OSN o právech dítěte o stížnostním mechanismu, který umožňuje dětem a jejich zástupcům, kteří tvrdí, že jejich práva byla porušena, aby předložili sdělení či stížnost Výboru OSN pro práva dítěte poté, co vyčerpali veškeré vnitrostátní opravné prostředky;
- podporovat pravidelné kompilace judikatury s cílem zprostředkovat osobám s rozhodovací pravomocí lepší porozumění porušování práv mladých lidí a rozsahu, v jakém jsou chráněna stávajícími právními nástroji.

3.7. S ohledem na přístup ke zdravotním službám:

- poskytovat komplexní a věku přiměřené zdravotní vzdělávání (včetně vzdělávání ohledně sexuálního a reprodukčního zdraví) v rámci neformálního vzdělávání a školních osnov;
- poskytovat komplexní a věku přiměřené informace o zdravotních službách a podpoře pro mladé lidi;
- poskytovat komplexní a věku přiměřené informace týkající se zdravého životního stylu, včetně informací o fyzické aktivitě a zdravém stravování;

- provádět kampaně zaměřené na zvyšování povědomí mladých lidí o zdravotních rizicích a jejich prevenci, včetně informací o přístupu k léčbě a zárukách důvěrnosti;
- zajistit, aby zdravotničtí pracovníci absolvovali školení o práci s mladými lidmi;
- poskytovat holistické a preventivní služby na podporu emočního rozvoje a pohody mladých lidí;
- poskytovat bezplatné, bezpečné a individuálně přizpůsobené služby v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví;
- zajistit dostupnost bezplatného poradenství pro mladé lidi, kteří jej potřebují, a když jej potřebují, a zejména pro oběti násilí, vykořisťování a zneužívání;
- zajistit snadný a včasný přístup k službám v oblasti duševního zdraví, například službám zaměřeným na poruchy příjmu potravy či závislosti u mladých lidí;
- věnovat zvláštní pozornost přístupu mladých lidí patřících do zranitelných, pronásledovaných či menšinových skupin (včetně uprchlíků a migrantů) k výše uvedeným zdravotním službám.

[1] Viz odstavec 23 důvodové zprávy.